

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

F. G. JACOBS

της 17ης Δεκεμβρίου 1998 *

1. Συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο η δι' αποφάσεως εθνικού δικαστηρίου απαγόρευση της εμπορίας, υπό την ονομασία «Cambozola», ενός τυριού που έχει εισαχθεί από άλλο κράτος μέλος στο οποίο κυκλοφορεί νομίμως στην αγορά με την ονομασία αυτή, με το αιτιολογικό ότι η χρησιμοποίηση της ονομασίας αυτής προσβάλλει την ονομασία καταγωγής Gorgonzola, η οποία έχει καταχωριστεί δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων¹ (στο εξής: κανονισμός) και προστατεύεται από ορισμένες διεθνείς συμφωνίες; Αυτό ουσιαστικώς είναι το ερώτημα που θέτει με τη διάταξη παραπομπής το Handelsgericht Wien.

Τα πραγματικά περιστατικά και η κύρια διαδικασία

2. Η ενάγουσα της κύριας δίκης είναι μια ένωση παραγωγών τυριού Gorgonzola. Το Gorgonzola είναι ένα τυρί με μπλε στίγματα, το οποίο πήρε το όνομά του από το πρώην χωριό (και σήμερα προάστιο του Μιλάνου) στην επαρχία του Μιλάνου στην Ιταλία. Σκοπός της ενώσεως είναι, μεταξύ άλλων, η

προώθηση της παραγωγής και της εμπορίας τυριού Gorgonzola, η προστασία της χρησιμοποίησης της ονομασίας Gorgonzola ή κάποιας παρόμοιας αναγνωρισμένης ονομασίας, η εποπτεία της χρησιμοποίησης των σημάτων της ενώσεως και η διασφάλιση της εφαρμογής των κανόνων προστασίας των ονομασιών καταγωγής των διαφόρων τύπων τυριού. Τα μέλη της ενώσεως προσθέτουν στην προστατευόμενη ονομασία καταγωγής Gorgonzola, προς εξατομίκευση των τυροκομείων τους, ορισμένες εμπορικές επωνυμίες οι οποίες κατά κανόνα περιέχουν την κατάληξη «-zola».

3. Η πρώτη εναγόμενη είναι εταιρία παραγωγής τυριού εγκατεστημένη πλησίον του Kempten, στη Γερμανία, η οποία παράγει επίσης ένα τυρί μαλακό με μπλε στίγματα το οποίο ονομάζεται «Cambozola». Η πρώτη εναγόμενη εμπορεύεται τυρί Cambozola στη Γερμανία από το φθινόπωρο του 1977 και στην Αυστρία από τον Μάρτιο του 1983· τυρί Cambozola διατίθεται επίσης σε όλα τα σχεδόν τα άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Είναι κάτοχος του αυστριακού σήματος Cambozola, το οποίο προστατεύεται από τις 7 Απριλίου 1983 για το γάλα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα, ιδίως το τυρί.

4. Η δεύτερη εναγόμενη εμπορεύεται χονδρικώς διάφορα είδη τροφίμων, μεταξύ των οποίων το τυρί. Στην Αυστρία, το μεγαλύτερο μέρος τυριού με στίγματα που παράγεται από

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

1 — ΕΕ 1992, L 208, σ. 1.

την πρώτη εναγομένη υπό την ονομασία Cambozola διατίθεται στο λιανικό εμπόριο από τη δεύτερη εναγομένη.

ρική πρακτική. Το άρθρο 2 ορίζει ότι η παραπλάνηση, ιδίως ως προς την ποιότητα, την καταγωγή και τη μέθοδο παραγωγής των αγαθών ή των υπηρεσιών, συνιστά προσβολή του ανταγωνισμού. Το άρθρο 9 απαγορεύει την καταχρηστική χρησιμοποίηση εμπορικών επωνυμιών.

5. Τον Μάιο του 1994, η ενάγουσα προσέφυγε στο Handelsgericht Wien ζητώντας να απαγορεύσει στις εναγόμενες να εμπορεύονται τυρί με μπλε στίγματα υπό την ονομασία Cambozola και να διατάξει τη διαγραφή του σήματος Cambozola. Η εναγόμενη ζήτησε επίσης την έκδοση διατάξεως κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων απαγορεύουσας στις εναγόμενες να εμπορεύονται τυρί με μπλε στίγματα υπό την ονομασία Cambozola όσο διαρκεί η δίκη.

8. Η συνθήκη που επικαλέστηκε είναι η διεθνής σύμβαση για τη χρησιμοποίηση ονομασιών καταγωγής και ονομασιών τυριών, η οποία υπογράφηκε στη Stresa την 1η Ιουνίου 1951 (στο εξής: Σύμβαση της Stresa). Η Σύμβαση αυτή κάλυψε τη χρήση της ονομασίας Gorgonzola από την 1η Ιουνίου 1954². Το άρθρο 1 της Συμβάσεως απαγορεύει «όλες τις ενδείξεις που παρέχουν εσφαλμένες πληροφορίες ως προς την καταγωγή, το είδος, τη φύση ή τις ειδικές ιδιότητες των τυριών (...)». Το άρθρο 3 προστατεύει τις ειδικές ονομασίες, «που χρησιμοποιούνται μόνες ή συν-οδευόμενες είτε από ένα επίθετο είτε από μια διορθωτική ένδειξη όπως “τύπος”, “είδος”, “τρόπος” ή άλλη».

6. Η ενάγουσα στήριξε την αγωγή της στις διατάξεις του εθνικού και του διεθνούς δικαίου.

9. Στις 24 Ιουνίου 1994, το Handelsgericht εξέδωσε διάταξη κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων βάσει της Συμβάσεως της Stresa. Η απόφαση αυτή κυρώθηκε, κατόπιν εφέσεως, από το Oberlandesgericht της Βιέννης στις 22 Σεπτεμβρίου 1994. Και τα δύο αυτά δικαστήρια έκριναν, προφανώς, ότι η Σύμβαση της Stresa δεν προστατεύει μόνον την ονομασία καταγωγής Gorgonzola, αλλά

7. Ο εθνικός νόμος που επικαλέστηκε είναι ο Österreichisches Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (αυστριακός νόμος κατά του αθέμιτου ανταγωνισμού). Κατά το άρθρο 1 του νόμου αυτού θεωρείται ως προσβολή του ανταγωνισμού οποιαδήποτε αθέμιτη εμπο-

2 — Βλ. πρωτόκολλο II της Συμβάσεως.

απαγορεύει και τη χρήση παρόμοιων ονομασιών που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν σύγχυση, όπως η ονομασία *Cambozola*. Οι αποφάσεις αυτές επηρεάστηκαν προφανώς από την απόφαση του *Oberster Gerichtshof*, το οποίο τον Μάιο του 1993 αποφάνθηκε, επί υποθέσεως την οποία είχε επίσης κινήσει το *Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola*, ότι το άρθρο 3 της Συμβάσεως της *Stresa* απαγορεύει υπαινικτική ονομασία, όπως αυτή για την οποία επρόκειτο στην υπόθεση *Österzola*³.

10. Μετά την κύρωση από το κατ' έφεση επιληφθέν δικαστήριο της εκδοθείσας κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων διατάξεως, η επί της ουσίας δίκης συνεχίστηκε ενώπιον του *Handelsgericht*. Πάντως, η Σύμβαση της *Stresa* έπαυσε να εφαρμόζεται στην Αυστρία στις 9 Φεβρουαρίου 1996⁴. Η προστασία στην Αυστρία της ονομασίας καταγωγής *Gorgonzola* εξασφαλιζόταν εφεξής σε διεθνές επίπεδο από τη συμφωνία μεταξύ Αυστρίας και Ιταλίας περί γεωγραφικών ονομασιών καταγωγής και ονομασιών ορισμένων προϊόντων, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη την 1η Φεβρουαρίου 1952 και από το πρόσθετο πρωτόκολλο αυτής της συμφωνίας, το οποίο υπογράφηκε στη Βιέννη στις 17 Δεκεμβρίου 1969.

11. Η αυστρο-ιταλική συμφωνία υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα μέρη να λάβουν όλα τα απαιτούμενα μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν αποτελεσματικώς τις γεωγραφικές ονομασίες καταγωγής και τις ονομασίες ορισμένων προϊόντων από τον αθέμιτο αντα-

γωνισμό⁵. Συνιστά αθέμιτο ανταγωνισμό οποιαδήποτε ανταγωνιστική ενέργεια που αντιβαίνει στην έντιμη πρακτική στον τομέα του εμπορίου⁶. Ρητώς ορίζεται στη συμφωνία ότι η προστασία παρέχεται ακόμα και στην περίπτωση που αναφέρεται η πραγματική καταγωγή του προϊόντος ή όταν η ονομασία συνοδεύεται από ορισμένους διορθωτικούς όρους, όπως «τύπος», «μέθοδος», «είδος» ή άλλους παρόμοιους⁷. Η αρχική συμφωνία αφορούσε περιορισμένο αριθμό αναφερομένων σε κατάλογο προϊόντων, μεταξύ των οποίων, εκτός από τρόφιμα, περιλαμβάνονταν αλκοολούχα ποτά και αλλαντικά, αλλά αποκλείονταν τα τυριά⁸. Το πρόσθετο πρωτόκολλο επεξέτεινε κατά πολύ τον κατάλογο των προστατευομένων προϊόντων προσθέτοντας σ' αυτόν, μεταξύ άλλων, πολλά τυριά⁹. Πάντως, αναφορικά με ορισμένες ονομασίες τυριών, μεταξύ των οποίων η ονομασία *Gorgonzola*, το πρωτόκολλο όριζε ρητώς ότι θα ετίθετο σε ισχύ μόνο σε περίπτωση καταργήσεως ή τροποποιήσεως της Συμβάσεως της *Stresa*. Κατά συνέπεια, η αυστρο-ιταλική συμφωνία άρχισε να εφαρμόζεται ως προς το τυρί *Gorgonzola* στις 10 Φεβρουαρίου 1996.

12. Οι εναγόμενες υποστήριξαν ενώπιον του *Handelsgericht* ότι η διάταξη που εκδόθηκε κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων και η οριστική απόφαση την έκδοση της οποίας ζητεί η ενάγουσα αντιβαίνουν προς το κοινοτικό δίκαιο. Υποστήριξαν ότι το τυρί είχε νομίμως κυκλοφορήσει στο εμπόριο υπό την ονομασία *Cambozola* στο κράτος κατα-

3 — *Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola* κατά *Landesgenossenschaft Ennstal* και *Agrarverwertungsverband*, απόφαση της 18ης Μαΐου 1993.

4 — *Bundesgesetzblatt* της 19ης Απριλίου 1995, σ. 3729, άρθρο 269.

5 — Άρθρο 1, παράγραφος 1.

6 — Άρθρο 1, παράγραφος 2.

7 — Άρθρο 2, παράγραφος 2.

8 — Παραρτήματα I και II.

9 — Παραρτήματα I και II.

γωγής του (Γερμανία) και εισήχθη στην Αυστρία, η δε απαγόρευση έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του εμπορίου, κατά παράβαση του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΚ, χωρίς να μπορεί να δικαιολογηθεί από το άρθρο 36 της ίδιας Συνθήκης.

εμφανής ένδειξη της χώρας παραγωγής του [Deutscher Weichkäse (γερμανικό μαλακό τυρί)], λαμβανομένου υπόψη ότι το τυρί αυτό κατά κανόνα δεν προσφέρεται στην αγορά ούτε διατίθεται στους καταναλωτές σε ολόκληρους πλακούντες, αλλά σε κομμάτια, εν μέρει χωρίς την αρχική τους συσκευασία;»

13. Προκειμένου να διευκρινιστεί αν οι αποφάσεις αυτές αντιβαίνουν προς το άρθρο 30 ή αν μπορούν να δικαιολογηθούν βάσει του άρθρου 36, το Handelsgericht υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συμβιβάζεται, στο παρόν στάδιο εξέλιξης του κοινοτικού δικαίου, με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων (άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ) το ότι τυρί το οποίο νομίμως παράγεται σε ένα κράτος μέλος από το 1977 με το σήμα Cambozola και διατίθεται στο εμπόριο σε άλλο κράτος μέλος από το 1983 δεν μπορεί να κυκλοφορήσει με την ονομασία Cambozola στο εν λόγω κράτος μέλος, κατόπιν της λήψης εθνικού νομοθετικού μέτρου το οποίο στηρίχθηκε σε διμερή συμφωνία για την προστασία της γεωγραφικής προελεύσεως και της ονομασίας ορισμένων εμπορευμάτων (μεταξύ των οποίων η ονομασία Gorgonzola), καθώς και της εθνικής νομοθετικής διατάξεως περί προστασίας των καταναλωτών από την παραπλάνηση;

2) Επηρεάζεται η απάντηση στο ερώτημα αυτό αν στη συσκευασία του τυριού που φέρει το σήμα Cambozola υπάρχει

14. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η ενάγουσα και οι εναγόμενες της κύριας δίκης, η Αυστριακή, η Γαλλική, η Ελληνική και η Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή. Η ενάγουσα και οι εναγόμενες της κύριας δίκης, η Γαλλική, η Ελληνική και η Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, εκπροσωπήθηκαν στην προφορική διαδικασία.

Η κοινοτική νομοθεσία

15. Η ονομασία Gorgonzola καταχωρίστηκε ως προστατευόμενη ονομασία καταγωγής κατά τον κανονισμό 2081/92, δυνάμει του άρθρου 1 του κανονισμού (ΕΚ) της Επιτροπής 1107/96¹⁰. Το εθνικό δικαστήριο δεν αναφέρεται στους δύο αυτούς κανονισμούς.

10 — Κανονισμός (ΕΚ) 1107/96 της Επιτροπής, της 12ης Ιουνίου 1996, σχετικά με την καταχώριση των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 17 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου (ΕΕ 1996, L 148, σ. 1).

16. Εντούτοις, δεδομένου ότι τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο αναφέρονται στο «παρόν στάδιο εξέλιξης του κοινοτικού δικαίου», η δε διάταξη παραπομπής εκδόθηκε στις 18 Ιουλίου 1996, θεωρώ επιβεβλημένο να απαντήσει το Δικαστήριο στα ερωτήματα βάσει του κανονισμού, αν μπορεί αυτός να δώσει λύση στη διαφορά που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Το Δικαστήριο, απαντώντας σε ερωτήματα που του υποβλήθηκαν, είχε την ευκαιρία να ερμηνεύσει διατάξεις μη ρητώς μνημονευόμενες από το εθνικό δικαστήριο, δηλώνοντας παράλληλα ότι αποστολή του είναι να ερμηνεύει όλες τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου που είναι χρήσιμες στα εθνικά δικαστήρια για την επίλυση των διαφορών των οποίων έχουν επιληφθεί, ακόμα και όταν οι διατάξεις αυτές δεν μνημονεύονται ρητώς στα ερωτήματα που του έχουν υποβάλει τα δικαστήρια αυτά ¹¹. Πάντως, οι διάδικοι της κύριας δίκης, οι κυβερνήσεις που κατέθεσαν παρατηρήσεις, καθώς και η Επιτροπή, διατύπωσαν τα επιχειρήματά τους λαμβάνοντας ως βάση ότι ο κανονισμός έχει εφαρμογή στην περίπτωση αυτή.

17. Σκοπός του κανονισμού είναι η διαμόρφωση ενός πλαισίου κοινοτικών κανόνων σχετικά με την καταχώριση ονομασιών καταγωγής και γεωγραφικών ενδείξεων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα ως προς τα οποία υπάρχει μια σχέση μεταξύ των χαρακτηριστικών του προϊόντος ή του τροφίμου και της γεωγραφικής του καταγω-

γής ¹². Ο κανονισμός προβλέπει ένα σύστημα καταχωρίσεως σε κοινοτικό επίπεδο των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών καταγωγής που παρέχουν προστασία σε κάθε κράτος μέλος. Ο κανονισμός στηρίζεται στο άρθρο 43 της Συνθήκης ΕΚ (γεωργία)· από το προοίμιό του, πάντως, προκύπτει σαφώς ότι αποβλέπει επίσης στην προστασία των καταναλωτών και στη διασφάλιση του θεμιτού ανταγωνισμού ¹³.

18. Το άρθρο 13, παράγραφος 1, ορίζει ότι:

«Οι καταχωρημένες ονομασίες προέλευσης προστατεύονται από:

α) οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση εμπορική χρήση μιας καταχωρημένης ονομασίας για προϊόντα που δεν καλύπτονται από την καταχώριση, εφόσον τα προϊόντα αυτά είναι συγκρίσιμα με τα προϊόντα που έχουν καταχωρηθεί με την ονομασία αυτή ή εφόσον η χρήση αυτή αποτελεί εκμετάλλευση της φήμης της προστατευόμενης ονομασίας·

β) κάθε αντιποίηση, απομίμηση ή υπαινιγμός, ακόμη και αν αναφέρεται η πραγματική καταγωγή του προϊόντος ή εάν η προστατευόμενη ονομασία χρησιμοποιείται σε

11 — Απόφαση της 18ης Μαρτίου 1993, C-280/91, Viessmann (Συλλογή 1993, σ. I-971, σκέψη 17)· βλ. επίσης απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1994, C-315/92, Verband Sozialer Wettbewerb καλούμενη «Clinique» (Συλλογή 1994, σ. I-317, σκέψη 7).

12 — Έβδομη και ένατη αιτιολογική σκέψη.

13 — Βλ., π.χ., έβδομη αιτιολογική σκέψη.

μετάφραση ή συνοδεύεται από εκφράσεις όπως: “είδος”, “τύπος”, “μέθοδος”, “τρόπος”, “απομίμηση” ή παρόμοιες·

μασίας καταγωγής ή της γεωγραφικής ενδείξεως, εφόσον δεν συντρέχουν οι λόγοι ακυρότητας ή εκπτώσεως που προβλέπουν τα άρθρα 3, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ζ', και 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ ¹⁴.

γ) οποιαδήποτε άλλη ψευδή ή απατηλή ένδειξη τόσο όσον αφορά την προέλευση, την καταγωγή, τη φύση ή τις ουσιαστικές ιδιότητες του προϊόντος, αναγραφόμενη στη συσκευασία ή το περιτύλιγμα, στο διαφημιστικό υλικό ή σε έγγραφα που αφορούν το συγκεκριμένο προϊόν, καθώς και τη χρησιμοποίηση για τη συσκευασία του προϊόντος δοχείου που μπορεί να οδηγήσει σε εσφαλμένη εντύπωση ως προς την καταγωγή του·

20. Βάσει αυτής της οδηγίας μπορεί να κηρυχθεί άκυρο ένα σήμα αν «θα μπορούσε να παραπλανήσει το κοινό, για παράδειγμα ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας» (άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ') ¹⁵. Ένα σήμα μπορεί να εκπέσει αν «λόγω της χρήσης του σήματος από τον δικαιούχο, ή με τη συγκατάθεσή του, για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τις οποίες έχει καταχωρισθεί, ενδέχεται να παραπλανηθεί το κοινό ιδίως ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση των προϊόντων ή υπηρεσιών αυτών» (άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο β').

δ) οποιαδήποτε άλλη πρακτική ικανή να παραπλανήσει το κοινό όσον αφορά την πραγματική καταγωγή του προϊόντος.»

Επί της ουσίας

Το άρθρο 13 του κανονισμού

19. Παρά την προστασία αυτή, το άρθρο 14, παράγραφος 2, επιτρέπει τη συνέχιση της χρησιμοποίησης ενός σήματος που αντιστοιχεί σε μία από τις περιπτώσεις που απαριθμεί το άρθρο 13, το οποίο έχει καλοπίστως καταχωριστεί πριν από την ημερομηνία υποβολής της αίτησεως καταχωρήσεως της ονο-

21. Το πρώτο πρόβλημα που πρέπει να επιλυθεί είναι αν η ονομασία Gorgonzola προστατεύεται έναντι της χρησιμοποίησης της

14 — Πρώτη οδηγία του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1, στο εξής: οδηγία περί σημάτων).

15 — Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', δεν αφορά την παρούσα υπόθεση.

ονομασίας *Cambozola*, κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού. Ειδικότερα, τα επιχειρήματα επικεντρώθηκαν στο άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', το οποίο προστατεύει τις καταχωρισμένες ονομασίες από «κάθε αντιποίηση, απομίμηση ή υπαινιγμό».

22. Κατά την άποψη των εναγομένων της κύριας δίκης, η ενάγουσα επιδιώκει την προστασία της καταλήξεως «zola», η οποία δεν προστατεύεται και δεν μπορεί να προστατευθεί δυνάμει του κανονισμού. Κατ' αρχάς, η κατάληξη αυτή, οι παραλλαγές της οποίας απαντώνται συχνά στα ιταλικά τοπωνύμια, αποτελεί όρο που έχει καταστεί κοινός και, επομένως, δεν εμπίπτει στο σύστημα προστασίας που προβλέπει ο κανονισμός¹⁶. Εξάλλου, οι αρχές της ασφαλείας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης απαγορεύουν την προστασία ενός συνθετικού μιας λέξεως, όταν ουδέποτε έχει ζητηθεί η προστασία αυτού του συνθετικού, και όταν δεν έχει δημοσιευθεί στην *Επίσημη Εφημερίδα* όπως απαιτεί το άρθρο 6 του κανονισμού για κάθε ονομασία της οποίας ζητείται η προστασία δυνάμει του κανονισμού.

23. Οι εναγόμενες της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι η ονομασία *Cambozola* δεν υπαινίσσεται την ονομασία *Gorgonzola* κατά την έννοια του άρθρου 13 του κανονισμού.

24. Επικαλούνται παρόμοια αγωγή που άσκησε η ενάγουσα της κύριας δίκης κατά της πρώτης εναγομένης ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων, την οποία απέρριψε το *Landgericht Frankfurt am Main*¹⁷, καθώς και το *Oberlandesgericht Frankfurt am Main*¹⁸, κατόπιν ασκήσεως εφέσεως, καθώς και ότι απορρίφθηκε η αίτηση αναιρέσεως που άσκησε η ενάγουσα της κύριας δίκης ενώπιον του *Bundesgerichtshof*¹⁹.

25. Οι εναγόμενες της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι η κατά τον κανονισμό έννοια του υπαινιγμού δεν πρέπει να ερμηνευθεί ευρύτερα από όσο απαιτείται για την προστασία της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, διότι μια ευρεία ερμηνεία θα ερχόταν σε σύγκρουση με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Υποστηρίζουν ότι το σήμα *Cambozola* θα μπορούσε ίσως να δημιουργήσει μια συσχέτιση. Η συσχέτιση είναι, κατά την άποψή τους, ισοδύναμη προς την έννοια της συσχέτισεως του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας περί σημάτων²⁰, η οποία προβλέπει ότι, υπό ορισμένες περιστάσεις, μπορεί να απορριφθεί η καταχώριση σήματος ή μπορεί αυτό να κηρυχθεί άκυρο αν έχει ήδη καταχωριστεί, όταν υπάρχει κίνδυνος συγχύσεως του κοινού, ο οποίος περιλαμβάνει και τον κίνδυνο συσχέτισης με προγενέστερο σήμα. Οι εναγόμενες της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι υπάρχει παραλληλισμός μεταξύ της προστασίας των σημάτων και της προστασίας των ονομασιών καταγωγής, επειδή και οι δύο αφορούν την προστασία της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας κατά

16 — Βλ. απόφαση της 9ης Ιουνίου 1998, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-129/97 και C-130/97, *Chiciak και Fol* (Συλλογή 1998, σ. I-3315, σκέψη 37).

17 — Απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 1996.

18 — Απόφαση της 5ης Ιουνίου 1997.

19 — Απόφαση της 18ης Ιουνίου 1998.

20 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 14.

την έννοια του άρθρου 36 της Συνθήκης. Και στις δύο περιπτώσεις, κριτήριο αποτελεί, όπως επανειλημμένως έχει αποφανθεί το Δικαστήριο, ο μέσος, προσεκτικός και ενημερωμένος καταναλωτής. Οι εναγόμενες της κύριας δίκης υποστηρίζουν, κατά συνέπεια, ότι το Δικαστήριο πρέπει και στην παρούσα υπόθεση να ακολουθήσει την προσέγγιση που ακολούθησε στην υπόθεση SABEL²¹.

26. Στην υπόθεση SABEL, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η απλή συσχέτιση μεταξύ δύο σημάτων στην οποία μπορεί να προβεί το κοινό μέσω της συμπτώσεως του εννοιολογικού περιεχομένου τους δεν αρκεί, αυτή και μόνον, για να συναχθεί η ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως, υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας περί σημάτων²². Οι εναγόμενες της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι η συσχέτιση για την οποία επρόκειτο στην υπόθεση SABEL (μεταξύ δύο απεικονίσεων εφορμώντων αιλουροειδών) ήταν πολύ πιο έντονη από οποιαδήποτε συσχέτιση με την Gorgonzola από τη χρησιμοποίηση στο σήμα Cambozola της ίδιας καταλήξεως, η οποία χρησιμοποιείται συχνά στην Ιταλία. Κατά συνέπεια, οι εναγόμενες της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι η χρησιμοποίηση μόνον αυτής της καταλήξεως δεν συνιστά υπαινιγμό κατά την έννοια του κανονισμού.

27. Οι εναγόμενες της κύριας δίκης υποστηρίζουν, επίσης, ότι από το σύστημα υποσημειώσεων του καταλόγου προστατευόμενων γεωγραφικών ενδείξεων και προστατευόμενων ονομασιών, που περιλαμβάνεται στο παράρτημα του κανονισμού 1107/96²³ προ-

κύπτει ότι μόνον το συνθετικό μιας προστατευόμενης ονομασίας δεν προστατεύεται αυτό καθαυτό. Το παράρτημα αυτό περιλαμβάνει κατάλογο των προστατευόμενων ονομασιών, ιδίως τυριών, όπως είναι οι ονομασίες καταγωγής Brie de Meaux, Camembert de Normandie, Pecorino Siciliano και Mozzarella di Bufala Campana. Πάντως, ορισμένες υποσημειώσεις του παραρτήματος διευκρινίζουν ότι η προστασία των όρων Brie, Camembert, Pecorino και Mozzarella δεν έχει ζητηθεί. Οι εναγόμενες της κύριας δίκης επικαλούνται την πρόσφατη απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Chiciak και Fol²⁴, η οποία είχε ως αντικείμενο ποινικές διαδικασίες που κινήθηκαν κατά των Chiciak και Fol επειδή χρησιμοποίησαν την ονομασία Époisses. Η εισαγγελική αρχή υποστήριξε ότι η ονομασία Époisses de Bourgogne προστατευόταν από τον κανονισμό, χωρίς να υπάρχει υποσημείωση για τον όρο Époisses, το δε συνθετικό Époisses της ονομασίας Époisses de Bourgogne προστατευόταν αυτό καθαυτό.

28. Το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα αυτό. Αποφάνθηκε ότι, εφόσον με τον κανονισμό του 1996 κρίθηκε αναγκαίο, σε ορισμένες περιπτώσεις, να διευκρινιστεί με υποσημειώσεις ότι δεν έχει ζητηθεί η προστασία τμήματος της σχετικής ονομασίας, πρέπει να συναχθεί ως συνέπεια ότι, γι' αυτό το τμήμα της ονομασίας, οι ενδιαφερόμενοι δεν μπορούν να επικαλεστούν δικαιώματα δυνάμει του κανονισμού του 1992. Εξάλλου, ο κανονισμός του 1996 δεν περιέχει κανένα στοιχείο από το οποίο να προκύπτουν οι λόγοι για

21 — Απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-215/95 (Συλλογή 1997, σ. I-6191).

22 — Σκέψη 26 της αποφάσεως.

23 — Προαναφερθείς στην υποσημείωση 10.

24 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 16.

τους οποίους τα κράτη μέλη αποφάσισαν να μη ζητήσουν την προστασία, είτε διότι πρόκειται για τμήμα της ονομασίας που κατέστη γενική ονομασία είτε διότι το εν λόγω τμήμα της ονομασίας δεν προστατεύεται σε εθνικό επίπεδο κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως δυνάμει του άρθρου 17 του κανονισμού του 1992 είτε ακόμη για άλλους λόγους²⁵.

29. Οι εναγόμενες της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι από την απόφαση Chiciak και Fol προκύπτει, πρώτον, ότι, εφόσον το Brie δεν μπορεί να θεωρηθεί ως υπαινιγμός του Brie de Meaux ή το Camembert ως υπαινιγμός του Camembert de Normandie, η κατάληξη «zola» δεν μπορεί να θεωρηθεί ως υπαινιγμός της ονομασίας Gorgonzola και, δεύτερον, ότι η κατάληξη «zola», ως συνθετικό της ονομασίας Gorgonzola, δεν μπορεί να προστατευθεί δυνάμει του κανονισμού.

30. Τέλος, οι εναγόμενες της κύριας δίκης αναφέρονται στον σκοπό της παρεχόμενης με τον κανονισμό προστασίας και στην αρχή της αναλογικότητας. Ο σκοπός είναι να αποτραπεί το ενδεχόμενο να καταστούν οι ονομασίες καταγωγής ονομασίες γένους· κατά την άποψή τους, η χρησιμοποίηση του σήματος Gorgonzola δεν μπορεί ποτέ να έχει ως αποτέλεσμα τη μετατροπή της ονομασίας Gorgonzola σε ονομασία γένους.

31. Παρατηρείται ότι οι εναγόμενες δέχονται ότι μια συγκεκριμένη διαφήμιση, στην οποία αναφέρθηκε η ενάγουσα της κύριας δίκης, αποτελούσε υπαινιγμό. Στη διαφήμιση αυτή αναφερόταν ότι, καταγόμενο «από την καλύτερη οικογένεια», το τυρί συνδύαζε «τον μαλακό χαρακτήρα του ευγενούς Camembert με την έντονη γεύση της πικάντικης Gorgonzola»· δηλώνουν, όμως, ότι επρόκειτο για μεμονωμένη διαφήμιση που χρησιμοποιήθηκε το 1985 και ουδέποτε έκτοτε. Υπογραμμίζουν ότι δεν ζητείται από το Δικαστήριο να εξετάσει τις συνέπειες αυτής της διαφημίσεως, αλλά μόνον τη νομιμότητα της ονομασίας Cambozola (αν και θα μπορούσε να προστεθεί ότι τα υποβληθέντα ερωτήματα αναφέρονται επίσης στη συσκευασία και τον τρόπο πωλήσεως).

32. Η ενάγουσα της κύριας δίκης, η Επιτροπή και οι κυβερνήσεις που κατέθεσαν παρατηρήσεις υποστηρίζουν, μάλλον ή ήττον, την αντίθετη άποψη. Η ενάγουσα και η Ιταλική Κυβέρνηση θεωρούν ότι ο όρος Cambozola υπαινίσσεται την ονομασία Gorgonzola κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο β'. Η Αυστριακή Κυβέρνηση θεωρεί ότι η χρησιμοποίηση της καταλήξεως «zola» θα μπορούσε να συνιστά υπαινιγμό· εναλλακτικώς εξετάζει το ενδεχόμενο εφαρμογής του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο γ', το οποίο προστατεύει τις καταχωρισμένες ονομασίες έναντι «οποιασδήποτε άλλης ψευδούς ή απατηλής ενδείξεως όσον αφορά την προέλευση, την καταγωγή, τη φύση ή τις ουσιαστικές ιδιότητες του προϊόντος». Η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο όρος Cambozola αποτελεί σαφώς απομίμηση του όρου Gorgonzola, κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο β'. Η Ελληνική Κυβέρνηση θεωρεί ότι η χρησιμοποίηση της ονομασίας Cambozola, η οποία υπονοεί τουλάχιστον τυρί του ίδιου τύπου με το τυρί Gorgonzola, συνιστά προφανή εκμετάλλευση της φήμης της ονομασίας Gorgonzola, κατά παράβαση του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο α', δυνάμει να

25 — Σκέψη 36 της αποφάσεως.

παραπλανήσει τον καταναλωτή ως προς την πραγματική καταγωγή του προϊόντος, κατά παράβαση του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο δ'. Η Επιτροπή φρονεί ότι η χρησιμοποίηση της ονομασίας Cambozola συνιστά τουλάχιστον υπαινιγμό, ενδεχομένως δε απομίμηση (καίτοι δεν αναλύει περισσότερο το ζήτημα αυτό), κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο β'.

33. Συμφωνώ με την άποψη της Επιτροπής ότι, βάσει του γράμματος της διατάξεως («κάθε αντιποίηση, απομίμηση ή υπαινιγμός») και των σκοπών του κανονισμού (στους οποίους όπως προανέφερα περιλαμβάνεται η προστασία των καταναλωτών), ο όρος «υπαινιγμός» αποτελεί μια αντικειμενική προϋπόθεση, ώστε να μη χρειάζεται να αποδειχθεί ότι ο δικαιούχος του σήματος είχε την πρόθεση να υπαινιχθεί την προστατευόμενη ονομασία. Από την οικονομία της διατάξεως συνάγεται ότι οι προϋποθέσεις για την ύπαρξη «υπαινιγμού» είναι λιγότερες από τις προϋποθέσεις για την ύπαρξη «απομίμησης» ή «αντιποίησης».

34. Κατά την άποψή μου, τα στοιχεία που απαιτείται να συντρέχουν ώστε να υπάρχει «υπαινιγμός» κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', είναι ένας ουσιαστικός βαθμός φωνητικής ομοιότητας στο πλαίσιο προϊόντων που ανήκουν σε παρόμοιο τομέα. Μεταξύ Cambozola και Gorgonzola υπάρχει υψηλός βαθμός φωνητικής ομοιότητας: οι δύο τελικές συλλαβές είναι όμοιες, ο συνολικός αριθμός συλλαβών είναι ο ίδιος και ο τονισμός κατά την προφορά των δύο λέξεων είναι παραπλήσιος. Δεδομένου ότι οι δύο αυτές ονομασίες χρησιμοποιούνται για την περιγραφή ενός κρεμώδους τυριού με μπλε στίγματα (χωρίς να θέλω να

παραβλέπω τις διαφορές μεταξύ των δύο τυριών, οι οποίες είναι εμφανείς για τους γνώστες), νομίζω ότι ο όρος Cambozola αναμφισβήτητα υπαινίσσεται τον όρο Gorgonzola, κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο β'. Αξίζει να σημειωθεί — όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή — ότι το πανομοιότυπο των δύο τελευταίων συλλαβών δεν αποτελεί, καθεαυτό, επαρκές στοιχείο: δεν μπορεί σοβαρώς να υποστηριχθεί ότι το μαγειρικό λάδι Mazola υπαινίσσεται την ονομασία Gorgonzola, δεδομένης της ελλείψεως οποιασδήποτε άλλης φωνητικής ομοιότητας και του διαφορετικού χαρακτήρα των προϊόντων.

35. Όσον αφορά την πρόθεση, ως μου επιτρέπει να προσθέσω ότι ακόμα και αν θεωρηθεί ο «υπαινιγμός» ως αντικειμενική έννοια, όπως ανέφερα πιο πάνω, αυτό δεν σημαίνει ότι το στοιχείο της προθέσεως στερείται κάθε σημασίας. Το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', εφαρμόζεται έστω και αν η ονομασία επελέγη στην τύχη, χωρίς να υπάρχει καμία πρόθεση υπαινιγμού, αν πράγματι η ονομασία αυτή υπαινίσσεται μια καταχωρισμένη ονομασία: εντούτοις, η πρόθεση που είχε ο δικαιούχος του σήματος κατά την επιλογή αυτού του σήματος είναι σημαντικό στοιχείο. Στην προκειμένη περίπτωση, για παράδειγμα, όπου, κατά κοινή αντίληψη, η ονομασία Cambozola επελέγη όχι διότι η κατάληξη «zola» είναι συνηθισμένη κατάληξη ιταλικών τοπωνυμίων, πράγμα που θα ήταν αλίθανο προκειμένου για γερμανικό τυρί το οποίο δεν παρουσιάζεται ως ιταλικό, αλλά διότι η ονομασία αυτή υπαινίσσεται ένα γνωστό τυρί παρόμοιου τύπου, το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνει την ύπαρξη υπαινιγμού. Ακόμη περισσότερο η προαναφερθείσα διαφήμιση, καίτοι συνιστά μεμονωμένο παράδειγμα, επιβεβαιώνει το συμπέρασμα αυτό ως προς την προέλευση της ονομασίας.

36. Δεν μπορώ να δεχθώ το επιχείρημα των εναγομένων της κύριας δίκης ότι ο σχετικά συνηθισμένος χαρακτήρας της καταλήξεως «zola» στα ιταλικά τοπωνύμια αποκλείει το ενδεχόμενο να θεωρηθεί ως υπαινιγμός στο πλαίσιο που η κατάληξη αυτή χρησιμοποιείται: το γεγονός ότι είναι συνηθισμένη σε ορισμένες περιοχές της Ιταλίας δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να συνιστά υπαινιγμό σε άλλες περιοχές, όπου τοπωνύμια καταλήγοντα σε -zola είναι σπάνια.

37. Αντιθέτως προς την άποψη που υποστηρίζουν οι εναγόμενες της κύριας δίκης, φρονώ ότι η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση SABEL²⁶ δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για την ερμηνεία της έννοιας του υπαινιγμού κατά τον συγκεκριμένο κανονισμό. Στην υπόθεση SABEL είχε ζητηθεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί ως προς τη σημασία της έννοιας «κίνδυνος συγχύσεως», που περιέχεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας περί σημάτων, το οποίο προβλέπει ότι ένα σήμα δεν καταχωρίζεται ή, αν έχει καταχωριστεί, είναι δυνατόν να κηρυχθεί άκυρο «εάν, λόγω της ταυτότητάς του ή της ομοιότητάς με το προγενέστερο σήμα και της ταυτότητας ή της ομοιότητας των προϊόντων ή υπηρεσιών που τα δύο σήματα προσδιορίζουν, υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης του κοινού, ο οποίος περιλαμβάνει και τον κίνδυνο συσχέτισης με το προγενέστερο σήμα». Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «η απλή συσχέτιση μεταξύ δύο σημάτων στην οποία μπορεί να προβεί το κοινό μέσω της συμπτώσεως του εννοιολογικού περιεχομένου τους δεν αρκεί, αυτή και μόνον, για να συναχθεί η ύπαρξη κινδύνου συγχύσεως, υπό την έννοια του [άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β']». Το Δικαστήριο δηλαδή αποφάνθηκε

ότι, υπό τις περιστάσεις που τέθηκαν υπόψη του, δεν υπήρχε κίνδυνος συγχύσεως. Η παρούσα υπόθεση, εντούτοις, ανάγεται σε ένα εντελώς διαφορετικό πλαίσιο, δηλαδή στην ερμηνεία της έννοιας του υπαινιγμού κατά τον κανονισμό.

38. Δεν νομίζω, επίσης, ότι οι εναγόμενες της κύριας δίκης μπορούν να στηριχθούν στην απόφαση του Δικαστηρίου επί της υποθέσεως Chiciak και Fol. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, όταν πρόκειται για «σύνθετη» ονομασία προελεύσεως, το γεγονός ότι δεν υπάρχει γι' αυτήν υποσημείωση στο παράρτημα του κανονισμού 1107/96 δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκην ότι προστατεύεται καθένα από τα τμήματά της. Δεν αντιλαμβάνομαι κατά πόσον η περιορισμένης σημασίας αυτή απόφαση θα μπορούσε να σημαίνει ότι ο όρος Cambozola δεν μπορεί να αποτελεί υπαινιγμό του όρου Gorgonzola κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού.

39. Εφόσον ρητώς προβλέπεται ότι το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β' εφαρμόζεται «ακόμα και αν αναφέρεται η πραγματική καταγωγή του προϊόντος», το γεγονός ότι στη συσκευασία του Cambozola αναφέρεται ότι πρόκειται για γερμανικό κρεμώδες τυρί δεν έχει καμιά σημασία, όπως τονίζουν η Γαλλική και η Ελληνική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή. Εν πάση περιπτώσει, θα μπορούσε να σημειωθεί ότι, όπως αναφέρεται στο δεύτερο ερώτημα του εθνικού δικαστηρίου, το Cambozola διατίθεται ενίοτε χωρίς την αρχική του συσκευασία.

26 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 21.

40. Τόσο η ενάγουσα της κύριας δίκης όσο και η Αυστριακή Κυβέρνηση φρονούν ότι, στην περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι έχει εφαρμογή το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', πρέπει να ληφθεί υπόψη το άρθρο 13, παράγραφος 2.

41. Το άρθρο 13, παράγραφος 2, ορίζει:

«Ωστόσο, τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρήσουν τα εθνικά μέτρα τα οποία επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση των εκφράσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, στοιχείο β', κατ' ανώτατο όριο για μια πενταετία μετά την ημερομηνία δημοσίευσης του παρόντος κανονισμού, εφόσον:

— τα προϊόντα είχαν εμπορευθεί νόμιμα, με τη χρησιμοποίηση αυτής της έκφρασης, επί πέντε τουλάχιστον έτη πριν από την ημερομηνία δημοσίευσης του παρόντος κανονισμού,

— από τη σήμανση προκύπτει σαφώς η πραγματική καταγωγή του προϊόντος.

Εντούτοις, η εξαίρεση αυτή δεν μπορεί να οδηγήσει στην ελεύθερη εμπορία των προϊόντων στο έδαφος κράτους μέλους στο οποίο έχουν απαγορευθεί οι εκφράσεις αυτές.»

42. Ο κανονισμός δημοσιεύθηκε στις 24 Ιουλίου 1992.

43. Από το γράμμα αυτής της διατάξεως προκύπτει ότι ως «εκφράσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1, στοιχείο β'», νοούνται εκφράσεις «όπως: “είδος”, “τύπος”, “μέθοδος”, “τρόπος”, “απομίμηση” ή παρόμοιες», για τις οποίες γίνεται λόγος στην παράγραφο 1, στοιχείο β' ²⁷.

44. Η ενάγουσα της κύριας δίκης φρονεί ότι το άρθρο 13, παράγραφος 2, παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να επιτρέπουν, κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου πέντε ετών και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τη χρησιμοποίηση ονομασιών που εμπίπτουν στο άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β'. Εντούτοις, τονίζει ότι όπως σαφώς προκύπτει από το πνεύμα και τον σκοπό της διατάξεως, η οποία, ως εισάγουσα εξαίρεση, πρέπει να ερμηνευθεί συσταλτικώς, αυτή δεν εφαρμόζεται επί ονομασιών καταγωγής οι οποίες δεν προστατεύονταν πριν την καταχώρισή τους δυνάμει του κανονισμού.

45. Η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το άρθρο 13, παράγραφος 2, επιτρέπει, κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου λήγουσας μετά την ημερομηνία κατά την οποία παραπεμφθηκε η παρούσα υπόθεση στο Δικαστήριο, τη χρησιμοποίηση προστατευομένων ονομασιών που περιέχουν ένδειξη καταγωγής του προϊόντος, υπό την επιφύλαξη των δύο προϋποθέσεων που συντρέχουν στην παρούσα υπόθεση.

27 — Βλ. το κείμενο του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', ανωτέρω στο σημείο 18.

46. Φρονώ ότι τα επιχειρήματα αυτά είναι αβάσιμα. Το άρθρο 13, παράγραφος 2, επιτρέπει, κατά τη διάρκεια μεταβατικής περιόδου (η οποία άρχισε να τρέχει από το 1992 και όχι από την ημερομηνία καταχωρίσεως), τη χρησιμοποίηση ορισμένων *εκφράσεων* όπως «είδος», «μέθοδος», «τρόπος», «απομίμηση» (π.χ. «είδος Gorgonzola»), οι οποίες άλλως απαγορεύονται από το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β'. Πρόκειται για πρόβλημα διαφορετικό από εκείνο που έχει τεθεί υπό την κρίση του Δικαστηρίου στην παρούσα υπόθεση, που έγκειται στο να διευκρινιστεί τι συνιστά υπαινιγμό της ονομασίας, και το οποίο δεν έχει σημασία για την παρούσα υπόθεση.

47. Κατά συνέπεια, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι πρέπει να προστατεύεται η ονομασία Gorgonzola, δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού, από τον υπαινιγμό που συνιστά η ονομασία Cambozola. Εντούτοις, το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού²⁸ επιτρέπει τη συνέχιση της χρησιμοποίησης σήματος που αντιστοιχεί σε μία από τις περιπτώσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 13, το οποίο έχει καταχωριστεί καλοπίστως πριν από την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως καταχώρισεως της ονομασίας καταγωγής ή της γεωγραφικής ενδείξεως, αν δεν διαπιστωθεί ότι το εν λόγω σήμα θίγεται από τους λόγους ακυρότητας ή έκπτωσης που προβλέπονται αντίστοιχα από το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ζ', και το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας περί σημάτων. Το σήμα Cambozola καταχωρίστηκε τον Απρίλιο του 1983, δηλαδή ασφαλώς σε ημερομηνία προγενέστερη από την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως καταχώρισεως του σήματος Gorgonzola δυνάμει του κανονισμού. Επομένως, το άρθρο 14, παράγραφος 2, θα μπορούσε να έχει εφαρμογή και θα

πρέπει να εξεταστούν τα δύο προβλήματα που μπορούν να ανακύψουν σχετικά με τη διάταξη αυτή, δηλαδή το πρόβλημα της καλής πίστεως και των λόγων ακυρότητας ή εκπτώσεως του σήματος.

Το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού: η «καλή πίστη»

48. Κατά τον χρόνο καταχώρισεως του σήματος Cambozola στην Αυστρία, το κράτος αυτό δεσμευόταν από τη Σύμβαση της Stresa τη σχετική με τη χρησιμοποίηση ονομασιών καταγωγής και ονομασιών τυριών. Η Σύμβαση αυτή κάλυψε τη χρησιμοποίηση της ονομασίας Gorgonzola από 1ης Ιουνίου 1954²⁹. Το Oberster Gerichtshof έκρινε, προφανώς, ότι το άρθρο 3 της Συμβάσεως της Stresa απαγόρευε υπαινικτική ονομασία, όπως η ονομασία Osterzola για την οποία επρόκειτο στην υπόθεση εκείνη³⁰. Η ενάγουσα της κύριας δίκης επιχειρεί να στηριχθεί στην απόφαση αυτή προκειμένου να υποστηρίξει ότι η καταχώριση του σήματος Cambozola δεν έγινε καλοπίστως, δεδομένου ότι η καταχώριση ήταν παράνομη και επομένως σε καμία περίπτωση δεν μπορούσε να είναι καλόπιστη.

49. Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι η καταχώριση του σήματος Cambozola δεν έγινε καλοπίστως: ήδη πριν από την καταχώριση του σήματος Cambozola, η ονομασία Gorgonzola προστατευόταν από διεθνείς συμβάσεις τις οποίες είχε υπογράψει η Αυστρία.

28 — Βλ. ανωτέρω, σημείο 19.

29 — Βλ. πρωτόκολλο II της Συμβάσεως.

30 — Βλ. απόφαση που προαναφέρθηκε στην υποσημείωση 3.

50. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η επίλυση του ζητήματος αν το σήμα είχε καταχωριστεί καλοπίστως εξαρτάται από το αν ο δικαιούχος του σήματος έλαβε όλα τα εύλογα μέτρα, κατά τον χρόνο καταχώρισεως, προκειμένου να βεβαιωθεί ότι η χρησιμοποίηση του σήματος ήταν σύμφωνη με την εθνική νομοθεσία (περιλαμβανομένων όλων των εφαρμοστέων διατάξεων διεθνών συμβάσεων). Υποστηρίζει ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξετάσει αν ο δικαιούχος έλαβε αυτά τα μέτρα.

51. Σκοπός του άρθρου 14, παράγραφος 2, είναι να επιτρέψει τη συνύπαρξη προγενέστερου σήματος με ονομασία προελεύσεως με την οποία συγκρούεται και η οποία έχει καταχωριστεί μεταγενέστερα, υπό την επιφύλαξη ότι το σήμα έχει καταχωριστεί καλοπίστως. Αποσκοπεί στην εξισορρόπηση των συγκρουομένων συμφερόντων του δικαιούχου του σήματος και των προσώπων που δικαιούνται να χρησιμοποιούν την ονομασία καταγωγής. Τυχόν ερμηνεία της έννοιας της καλής πίστεως κατά τρόπο που θα συνεπαγόταν δυσανάλογες επιβαρύνσεις θα μπορούσε να είναι επιζήμια για γνωστό σήμα και για τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του δικαιούχου του, ο οποίος, μετά την καταχώριση του σήματός του, κατέβαλε ενδεχομένως προσπάθειες και δαπάνησε σημαντικά ποσά για την εμπορία των προϊόντων του· αντιθέτως, τυχόν ερμηνεία κατά τρόπο που θα συνεπαγόταν περιορισμένες υποχρεώσεις για τον δικαιούχο του σήματος θα ήταν επιζήμια για όσους χρησιμοποιούν προστατευόμενη ονομασία καταγωγής, οι οποίοι θα έβλεπαν να καταρρέει η προστασία την οποία υπέθεταν ότι δικαιούνται. Φρονώ ότι το κριτήριο της καλής πίστεως που πρότεινε η Επιτροπή είναι εύλογο· να εξεταστεί δηλαδή αν ο δικαιούχος του σήματος έλαβε όλα τα εύλογα μέτρα, κατά τον χρόνο καταχώρισεως του σήματος, προκειμένου να βεβαιωθεί ότι

η χρησιμοποίηση του σήματος ήταν σύμφωνη με την ισχύουσα εθνική νομοθεσία (περιλαμβανομένων και όλων των εφαρμοστέων διεθνών διατάξεων).

52. Όπως υπογράμμισε η Επιτροπή, αλλά και η Ελληνική, η Γαλλική και η Ιταλική Κυβέρνηση, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να καθορίσει αν η καταχώριση έγινε καλοπίστως.

Το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού — Η οδηγία περί σημάτων

53. Ακόμα όμως και αν το σήμα Cambozola καταχωρίστηκε καλοπίστως, το άρθρο 14, παράγραφος 2, δεν το προστατεύει αν συντρέχουν λόγοι ακυρότητας ή εκπτώσεως του σήματος, όπως αυτοί που προβλέπουν τα άρθρα 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ' και ζ', και 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας περί σημάτων. Το σήμα Cambozola δεν προστατεύεται από το άρθρο 14, παράγραφος 2, αν «μπορεί να παραπλανήσει το κοινό, για παράδειγμα ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας» (άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ') ή αν «λόγω της χρήσης του σήματος από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του, (...) ενδέχεται να παραπλανηθεί το κοινό ιδίως ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση των προϊόντων αυτών» (άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο β'). Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', δεν αφορά την παρούσα υπόθεση.

54. Συμφωνώ με την Επιτροπή ότι τα άρθρα 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', και 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', δεν πρέπει να ερμηνευθούν πολύ διασταλτικά.

55. Είναι αμφίβολο αν μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ'. Φρονώ ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται μόνον επί σημάτων που είναι αρκούντως ειδικά ώστε να παραπλανήσουν τον καταναλωτή, για παράδειγμα ως προς την πραγματική φύση, ποιότητα ή γεωγραφική προέλευση του προϊόντος. Αυτό δεν συμβαίνει εν προκειμένω, καθόσον το σήμα Cambozola δεν αναφέρεται σε πραγματικό τοπωνύμιο ούτε περιέχει ειδική ένδειξη ως προς τη φύση και την ποιότητα του προϊόντος ή για κάποιο άλλο από τα χαρακτηριστικά του: υπαινισσόμενο την ονομασία Gorgonzola περιορίζεται να δημιουργήσει την εντύπωση ότι πρόκειται επίσης για κρεμώδες τυρί με στίγματα. Νομίζω ότι η κατάσταση αυτή διαφέρει αρκετά από την παραπλάνηση ως προς έναν ειδικό χαρακτήρα.

56. Πρέπει, εξάλλου, να αντιμετωπιστεί με ιδιαίτερη περίσκεψη το ενδεχόμενο εφαρμογής του άρθρου 12, παράγραφος 2, στοιχείο β'. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται μόνον όταν το σήμα μπορεί να παραπλανήσει, λόγω της χρήσης του σήματος από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του: επομένως, η απλή χρησιμοποίηση του σήματος δεν αρκεί. Από κανένα στοιχείο εξ όσων έχει υπόψη του το

Δικαστήριο δεν προκύπτει ότι το σήμα Cambozola χρησιμοποιήθηκε κακώς από τον δικαιούχο του ή με τη συγκατάθεσή του, πλην ίσως της διαφημίσεως που για σύντομο διάστημα χρησιμοποιήθηκε το 1985 και η οποία έγινε πριν παρασχεθεί η προστασία και την οποία δεν αφορούν τα ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο.

57. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να διαπιστώσει τα πραγματικά περιστατικά προκειμένου να βεβαιωθεί αν, λόγω της χρήσεως του σήματος Cambozola από τον δικαιούχο του ή με τη συγκατάθεσή του, μπορεί να παραπλανηθεί το κοινό ιδίως ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση του τυριού. Κατά της εξέτασης του ζητήματος αν η χρησιμοποίηση του σήματος μπορεί να παραπλάνησε το κοινό, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να εφαρμόσει το κριτήριο της τεκμαιρώμενης προσοχής ενός μέσου καταναλωτή, κανονικά ενήμερου και ευλόγως προσεκτικού³¹. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, όπως συμβαίνει με τα σήματα, ένα υπερβολικά υψηλό επίπεδο προστασίας των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών καταγωγής θα παρακώλυε την ολοκληρωση των εσωτερικών αγορών διά της επιβολής αδικαιολόγητων περιορισμών στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων³².

31 — Βλ., από την πλέον πρόσφατη νομολογία, την απόφαση της 16ης Ιουλίου 1998, C-210/96, Gut Springenheide και Tuský (Συλλογή 1998, σ. I-4657, σκέψεις 30 και 31). Βλ. επίσης τις αποφάσεις της 7ης Μαρτίου 1990, C-362/88, GB-Inno (Συλλογή 1990, σ. I-667) της 13ης Δεκεμβρίου 1990, C-238/89, Pall (Συλλογή 1990, σ. I-4827) της 18ης Μαΐου 1993, C-126/91, Yves Rocher (Συλλογή 1993, σ. I-2361) προαναφερθείσα απόφαση Clinique της 29ης Ιουνίου 1995, C-456/93, Langguth (Συλλογή 1995, σ. I-1737), και της 6ης Ιουλίου 1995, C-470/93, Mars (Συλλογή 1995, σ. I-1923). Βλ. επίσης προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Fennelly της 29ης Σεπτεμβρίου 1998, στην υπόθεση C-303/97, Skikellerei Kessler, επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1999 (Συλλογή 1999, σ. I-513, I-515, ειδικότερα τα σημεία 29 επ.).

32 — Βλ. σημεία 50 και 51 των προτάσεών μου στην υπόθεση SABEL, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 21. Βλ. επίσης τις προτάσεις που ανέπτυξε στις 29 Οκτωβρίου 1998 στην υπόθεση C-342/97, Lloyd Schuhfabrik Meyer (υπόθεση που εκκρεμεί ακόμα ενώπιον του Δικαστηρίου — απόφαση της 22ας Ιουνίου 1999 —, σημείο 20), καθώς και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Fennelly στην υπόθεση Skikellerei Kessler, προαναφερθείσες στην υποσημείωση 31 (σημείο 30).

Πρόταση

58. Προτείνω, κατά συνέπεια, να δοθούν στα ερωτήματα του Handelsgericht Wien οι ακόλουθες απαντήσεις:

«1) Το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2081/92 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 1992, για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων, έχει την έννοια ότι μια ονομασία καταγωγής που έχει καταχωριστεί σύμφωνα με τον εν λόγω κανονισμό πρέπει να προστατεύεται έναντι οποιασδήποτε άλλης ονομασίας, λόγω του ότι αυτή συνιστά υπαινιγμό της ονομασίας καταγωγής κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού, αν: α) υφίσταται ουσιώδης φωνητική ομοιότητα μεταξύ της ονομασίας και της ονομασίας καταγωγής και β) η ονομασία και η ονομασία καταγωγής χρησιμοποιούνται σε τομέα πολύ όμοιο· αυτό συμβαίνει όσον αφορά την καταχωρισμένη ονομασία καταγωγής Gorgonzola και την ονομασία Cambozola που χρησιμοποιείται για άλλο μαλακό τυρί με στίγματα.

2) Δεν έχει σχετικώς σημασία αν το δεύτερο προϊόν φέρει ένδειξη αναφέρουσα ότι παρασκευάζεται σε χώρα η οποία δεν είναι το κράτος μέλος παραγωγής του καλυπτόμενου με την προστατευόμενη ονομασία καταγωγής προϊόντος.

3) Πάντως, όταν, όπως στην προκειμένη περίπτωση, η ονομασία καταχωρίστηκε ως σήμα πριν από την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως καταχωρίσεως της προστατευόμενης ονομασίας καταγωγής, πρέπει να επιτρέπεται η συνέχιση της χρησιμοποιήσεως της ονομασίας, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού, εφόσον

α) έχει καταχωριστεί καλοπίστως, αν δηλαδή ο δικαιούχος του σήματος έλαβε όλα τα εύλογα μέτρα κατά τον χρόνο καταχωρίσεως προκειμένου να βεβαιωθεί ότι η χρησιμοποίηση του σήματος είναι σύμφωνη με την εθνική νομοθεσία (περιλαμβανομένων όλων των εφαρμοστέων διεθνών διατάξεων), και

- β) δεν συντρέχουν λόγοι ακυρότητας ή εκπτώσεως του σήματος, από αυτούς που προβλέπουν τα άρθρα 3, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ζ', και 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων. Τέτοιοι λόγοι συντρέχουν ιδίως όταν το σήμα είναι αρκούντως ειδικό ώστε να παραπλανά τον καταναλωτή, για παράδειγμα, ως προς την πραγματική φύση, ποιότητα ή γεωγραφική προέλευση του προϊόντος, ή μπορεί να παραπλανήσει το κοινό, ιδίως ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση των προϊόντων, τούτο δε όχι απλώς λόγω της ομοιότητας του σήματος, αλλά λόγω της χρήσεως του σήματος από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. Κατά την εκτίμηση του αν παραπλανώνται οι καταναλωτές ή αν παραπλανάται το κοινό το εθνικό δικαστήριο πρέπει να εφαρμόζει το κριτήριο της τεκμαιρώμενης προσοχής ενός μέσου καταναλωτή, κανονικώς ενημερωμένου και ευλόγως προσεκτικού.»